

Sanan merkitys kuolee ja jäljelle jää kirjallisuus

Tero Hannula

Samuel Beckett MALONE KUOLEE (suom. Caj Westerberg, Basam Books 2007)

Samuel Beckettin henkilöhahmot ovat usein tietynlaisia sartrelaisen ahdistuksen tiivistymiä. He ovat yleensä raajarikkoja, liikuntakyvyltään rajoitteisia ihmisiä, jotka ovat hädintuskin olemassa, mutta pyrkivät sitkeästi saavuttamaan päämääriään. Heidät on heitetty maailmaan jossa heidän korostetussa epätäydellisyydessään tulee yksin koettaa pärjätä, usein heidät on myös heitetty ulos jostakin, heitä piestään ja kohdellaan kaltoin, mutta he hyväksyvät olosuhteensa ja pyrkivät toimimaan niissä rajoissa, mitkä heille on annettu. Beckettin hahmoista ei voi olla täysin varma ovatko he elossa vai kuolleita, eivätkä he yleensä tiedä tätä itsekään. Malone ei romaanin nimestä huolimatta tee tässä poikkeusta. Malone kuolee kuvaa kuolevan, houreisen miehen viimeisiä hetkiä, mutta Malonen huomiot ympäröivän maailman suhteen eivät anna varmoja vastauksia siihen, onko Malone vasta kuolemassa vai todella jo kuollut.

Malone makaa sängyssä liikuntakyvyttömänä. Hänelle tuodaan ruokaa säännöllisin väliajoin ja hänen yöastiansa käydään tyhjentämässä. Malone tietää kuolevansa pian ja kuolinvuoteellaan hän kertoo itselleen tarinoita. Romaania voi pitää kirjailijan luomistuksen satiirina. Beckettin huumori on kuitenkin kaikkea muuta kuin tavanomaista, hänellä komiikka syntyy jostakin mustan huumorin ja groteskin välimaastosta. Henkilöhahmojen ehdottomuus ja tiukka päämäärätietoisuus tulee huvittavaksi kun heidän tilanteensa on toivoton ja olosuhteet tuntuvat olevan kokonaan heitä vastaan. Hyvä osoitus tästä tulee, kun kirjailija lisää keitokseen harvoin käyttämänsä elementin: seksin. Molloy tarinoi:

“Pikkuhiljaa heidän välilleen muodostui eräänlainen läheisyys, joka vei aikanaan siihen, että he makasivat yhdessä ja parittelivat niin hyvin kuin osasivat. Ottaen huomioon heidän ikänsä ja vähäinen lihallisen rakkauden kokemuksensa oli luonnollista, etteivät he ensimmäisellä kerralla onnistuneet antamaan toisilleen vaikutelmaa, että heidät oli luotu toisilleen. Niinpä nähtiin, miten Macmann raivokkaasti yritti saada sukupuolielimensä vietyä partnerinsa elimeen niin kuin tyynyä työnnetään tyynynliinaan taittamalla se kaksin kerroin ja tuppaamalla sitä sisään sormien avulla. Mutta ei tullut kuuloonkaan, että he olisivat masentuneet. Vähitellen he innostuivat, ja lopulta, siitä huolimatta että kumpikin oli täydellisen kyvytön, heidän onnistui, kun he turvautuivat kaikkiin ihon, limakalvojen ja mielikuvituksen varantoihin, saada kuivista ja voimattomista syleilyistä kumpuamaan jonkinlaista tummaa hekumaa.”

Vanhusten toivoton himo saa päätöksen, joka on kuvattu Beckettille hieman epätyypillisen humoristisella tavalla:

“Hän alkoi sitä paitsi haista. Hän ei ollut koskaan haissut hyvältä, mutta sen välillä, ettei haise hyvältä ja että levittää sellaista hajua, jollaista hän tänä aikana levitti, on kokonainen maailma.”

Molloyn tarinoiden huumori poikkeaa Beckettin omasta. Näyttääkin siltä, ettei Molloy ole edes allegorisessa suhteessa Beckettin kirjailijana, kun taas Molloyn tarinoiden päähenkilö Macmann on selvästi Molloyn alter-ego. Macmannin erottaminen henkilönä Molloysta on yhtä kyseenalaista kuin Beckettin useimpien henkilöiden erottaminen toisistaan. Ei ole kaukaa haettava väittää, että Beckettillä on lopulta proosatuotannossaan vain yksi päähenkilö.

Malone kuolee on osa trilogiaa, josta on suomeksi käännetty tämän lisäksi ensimmäinen osa, Molloy, ja kääntämättä on edelleen viimeinen. On vaikea kuvitella millainen viimeinen osa (*L'innomable*, suom. *Nimeämätön*) voi olla, kun Malone kuolee kuulostaa niin lopulliselta. Mutta toisaalta, Beckettin tuotannossa kuolema ei merkitsekään loppua. Yhteyksiä kaikkien kirjailijan proosateosten väliltä löytyy niin paljon, että koko tuotannosta on mahdollista puhua kokonaisuutena, jopa yhtenä suurena teoksena. Samat nimet vilahtelevat teoksesta toiseen ja samat teemat toistuvat jatkuvasti. Yhtenä keskeisimmistä teemoista Beckettin proosassa näyttäytyy sanomisen vaikeus ja se korostuu äärimmilleen Malone kuolee -romaanissa, jossa kuoleva kirjailija ei myönnä tietävänsä itsestään mitään, mutta tuntuu kirjoittavan henkilökohtaista tilinpäätöstään romaanihenkilönsä kautta. Kuolemalta ja elämällä ei ole eroa, ne ovat yhtä tyhjiä kuin ihmiset ja sanat, joilla ihmiset tekevät itseään osaksi maailmaa.

“Minä olin jo vakavuuden kalvama. Se on ollut minun ankara sairauteni. Minä synnyin vakavana niin kuin jotkut syntyvät syfiliittisinä. Ja tosissani olen yrittänyt olla sitä olematta, olen yrittänyt elää, keksiä, tiedän mitä tarkoitan. Mutta jokaisessa uudessa yrityksessä menetin malttini ja sööksyini varjoihini kuin ne olisivat olleet pelastukseni, heittäydyin polvilleni sen eteen, joka ei osaa elää eikä siedä nähdä toisten esittävän tätä speaktaakkelia. Elää. Puhun siitä tietämättä mitä se tarkoittaa. Yritin tehdä sitä tietämättä mitä yritin tehdä. Ehkä olen sittenkin elänyt, tietämättäni. Mietin, miksi puhun tästä kaikesta. Ai niin, viihdyttääkseni itseäni. Elää ja saattaa elämään. Turha vaiva arvostella sanoja. Eivät ne ole sisältöään tyhjempiä.”